

לב הפרשה

שיעורו השבועי של המרצה אליהו יוסף

חג הסוכות תשפ"ז

יום ההוצאה לפועל!

השמחה הגדולה ביותר

מצוות 'ניסוך המים': בחג הסוכות יש גם עוד מצווה ייחודית לחג הזה, והיא מצוות ניסוך המים ע"ג המזבח.

בכל הקרבת קרבן, יש מצווה לנסך יין עם הקרבן, כמו שנאמר לגבי קרבן התמיד: "את הפֶּכֶשׁ הָאֶחָד תַּעֲשֶׂה בַּכֶּרֶךְ וְאֵת הַפֶּכֶשׁ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרֵפִים... וְנָסַךְ רִבְעֵת הַיַּיִן לַפֶּכֶשׁ הָאֶחָד." (שמות כ"ט, ל"ט-מ'), וכן נאמר בשאר הקרבנות, אך בחג הסוכות, בקרבן התמיד של שחר, בנוסף ליין יש מצווה לנסך גם מים.

ומה הטעם שמנסכים בחג הסוכות גם מים? משום שבחג זה נידונים על המים, כמה מי גשמים יָרְדוּ במהלך השנה, ואיך יָרְדוּ והיכן יָרְדוּ, שכתוב במשנה: "בְּאַרְבָּעָה פְּרָקִים הָעוֹלָם נִדוּן... וּבְחֶג נִדוּנֵין עַל הַמַּיִם" [חג' זה חג הסוכות]. (ר"ה א', ב').

ומסבירה הגמרא: "תניא, אמר רבי יהודה משום רבי עקיבא... מפני מה אמרה תורה נסכו מים בחג? אמר הקב"ה: נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה." (ר"ה טז.)

את המים לניסוך היו שואבים ממעיין השילוח [הגיוחון], והשאיבה של המים והניסוך היו נעשים בשמחה ברמה הגבוהה ביותר, ממש חגיגה גדולה, שהייתה מתחילה לפנות בוקר, וממשיכה בכל מהלך היום וגולשת אל תוך הלילה, ונקראת בשם 'שמחת בית השואבה'. (וזכר לזה אנו עושים כיום שמחות בית השואבה).

מופע אקרובטיקה

את השמחה היו מובילים גדולי ישראל, וכך כתוב במשנה: "חֲסִידִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְדִּים לְפָנֶיהֶם בְּאַבּוּקוֹת שֶׁל אֹרֶז שְׁפִידִיָּהוּ, וְאוֹמְרִים לְפָנֶיהֶם דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְחֻשְׁבָּחוֹת. וְהַלְוִיִּם בְּכַנּוּרוֹת וּבְנִבְלִים וּבְמִצְלָתִים וּבְחֻצְצוֹרוֹת וּבְכִלֵּי שִׁיר כֹּלָא מְסָפֵר." (סוכה ה', ד')

בגמרא מובא דוגמא לריקודים של גדולי ישראל, וכך כתוב: "תניא, אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל, כשהיה שמח שמחת בית השואבה, היה נוטל שמונה אבוקות של אור, וזורק אחת ונוטל אחת, ואין נוגעות זו בזו. וכשהוא משתחוה, נועץ שני גודליו בארץ, וְשׁוֹחֶה, וְנוֹשֵׁק אֶת הָרִצְפָה וְזוֹקֶף, ואין כל בריה יכולה לעשות כן!" (סוכה נג.)

השמחה שם הייתה כל כך גדולה, עד שחכמינו הציגו אותה כ"שיא הגינס של השמחה", ואמרו: "כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה שְׂמִיחַת בֵּית הַשְּׁוֹאבָה, לֹא רָאָה שְׂמִיחָה מִיָּמֵינוּ" (סוכה ה', א').

לאחר שעברנו את ה-40 יום של הימים הנוראים, ימי הרחמים והסליחות, שבהם היה את ראש השנה, שהוא יום שבו נכתב הדין, ואת יום הכיפורים, שהוא יום שבו נחתם הדין, חכמינו מלמדים אותנו שיש עוד שלב, והוא: שליחת גזר הדין לביצוע, ההוצאה לפועל. כי גם לאחר שִׁפְסַק הדין כבר נחתם, הוא לא יוצא לביצוע על אוטומט, אלא הוא נשאר במגירה לכל ימי חג הסוכות, משום שבהם נבחנת האפשרות האם להכניס שינוי כל שהוא בגזר הדין, ואם מחליטים לשנות אז משנים, ורק לאחר הושענא רבה, גזר הדין נהיה חלוט וסופי ונשלח לביצוע.

וכך כתוב בזוהר הקדוש: "בְּיוֹמָא שְׁבִיעָא דְחַג, הוּא סְיוּמָא דְדִינָא דְעָלְמָא, וּפְתִיחָא נְפִיקָא מִבֵּי מַלְכָּא". פירוש: ביום השביעי של החג (שזה יום הושענא רבה), הוא סיום הדין של העולם, והפתקים יוצאים מבית המלך. (פר' צו דף ל"א ע"ב). ומכאן למדו לברך אחד את השני בהושענא רבא ב'פתקא טבא'.

היום הטוב ביותר

כתוב במשנה: "אָמַר רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בָּאָב וְכִיּוֹם הַכִּפּוּרִים". (תענית ד', ח'). הרי שיום הכיפורים הוא אחד מהימים הכי טובים שיש לעם ישראל. והסיבה שהיום הזה כ"כ טוב, הוא משום שבו יש מחילה וסליחה על העוונות, וכל אדם שיש לו מינוס גדול בבנק, שחונק אותו, והוא לא יכול להתמודד איתו, ופתאום נודע לו שבבנק יש יום מיוחד שבו יש סיכוי שימחקו לו את המינוס אם יתחנן ויבקש על נפשו, ודאי שיום זה יהפך אצלו ליום טוב.

היום השמח ביותר

מצוות 'ושמחת בחגך': אמרו חכמים שבכל חג יש מצווה להיות בשמחה, שנאמר: "וְשִׂמְחָתָּ בַּחֲגֶךָ אִתָּהּ וּבִנְךָ וּבִתְּךָ..." [פסוק זה נאמר בחג הסוכות, וממנו למדו חכמים שצריך לשמוח בכל חג], אך בחג הסוכות המצווה כפולה ומכופלת, משום שהתורה הדגישה את מצוות השמחה באופן מיוחד ואמרה עוד שתי פעמים שיש חובה לשמוח, שנאמר: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וְעֵנָף עֵץ עֵבֶת וְעָרְבֶינָהּ לְפָנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שְׁבַעַת יָמִים". (ויקרא כ"ג, מ'), וכן נאמר: "חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שְׁבַעַת יָמִים... וְהֵייתָ אֶף שִׂמְחָת". (דברים ט"ז, ג'-ט"ו), ולכן קבעו חכמינו שמהות החג הוא השמחה, וקראו לו בתפילה "זמן שמחתנו".

נא להתפלל לרפואת מרנן ורבנן

הגאון הרב חזקיהו דב הכהן בן שושנה קוק שליט"א
והגאון הרב ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א

יום של יראה ויום של אהבה

תשובה לשאלה 1: שאלנו, אם יום הכיפורים הוא היום הכי טוב, מדוע לא נדרש מאיתנו להיות בו הכי בשמחה, ואילו הזמן שנדרש ממנו להיות הכי בשמחה הוא בחג הסוכות? **התשובה היא:** באמת יום הכיפורים הוא היום הטוב ביותר, משום שבו מוחלים לאדם על העוונות, אך מכיון שהוא הַיּוֹם של הימים הנוראים, שהם: חודש אלול, ראש השנה, ועשרת ימי תשובה, וכשמים כן הוא 'ימים נוראים', שבהם האדם שרוי בלחץ ובמתח שלא ייגזר עליו ח"ו משהו לא טוב, ומתפלל ומתחנן לשנה טובה, מְשַׁבֵּעַ הדברים, חזרתו של האדם נובעת בשורשה מיראה ופחד, וחזרה מיראה ופחד מזכה את האדם והופכת את העוונות לשגגות.

אך כמה שזה טוב שביום זה נמחק לאדם המינוס שצבר במשך כל השנה, בכל אופן האדם לא במקום הכי שמח בעולם, כי אחרי הכל, כשהמינוס נמחק אין לאדם באמת יתרה כלשהי, והוא צריך להתחיל מֵאֶפֶס.

זה כמו אדם שמחכה להשתלת כליה הרבה זמן, וסוף סוף נקבע לו יום להשתלה. היום הזה שבו הוא 'זוכה' שישתילו לו כליה, הוא יום טוב בשבילו, והוא שמח בו, אך לא הכי שמח בעולם, כי סוף סוף הוא חולה שצריך לעבור ניתוח, ולחכות ולראות שהניתוח יצליח ושהגוף שלו יקבל את הכליה, וגם אם הכל יצליח, הוא בסה"כ יהיה בריא ויוכל לתפקד כאחד האדם.

אך בשונה מיום הכיפורים, חג הסוכות הוא זמן של הרגשת קרבת ה' ואהבת ה' אלינו, כל ימי חג הסוכות הקב"ה עוֹטֵף אותנו באהבה, כמו שנאמר: "שְׂמָלוֹ תַּחַת לְרַאשֵׁי יְמִינֵנוּ תִּתְּכֶנּוּ" ו"בְּצִלּוֹ חִמְדְּתִי וְיִשְׁכַּתִּי" (שה"ש ב'), וכמו שכתוב בזוהר, שהסוכה זה 'צילא דמהימנותא', שבה אנו נמצאים תחת כנפיו של הקב"ה ששומר ומגן עלינו (פר' אמור דף ק"ג ע"א).

ואנו רואים את זה גם בדיני הסוכה, שצריך שיהיו 2 דפנות ברוחב 7 טפחים כל אחת, והשלישית מספיק דופן קטנה אפילו טפח, ומעליהם סכך, שזה בדיוק דומה לעטיפה וחיבוק, כמו אבא שמחבק את בנו הקטן, שהראש מלמעלה, והוא עוֹטֵף אותו מסביב עם ידו. הראש זה הסכך, והיד זה הדפנות. היד מורכבת מ-3 חלקים: 2 גדולים ו-1 קטן, זרוע עליונה שזה מהכתף ועד המרפק, וזרוע תחתונה שזה מהמרפק ועד כף היד, אלו 2 החלקים הגדולים כנגד 2 הדפנות, וכף היד זה החלק הקטן שהוא כנגד הדופן השלישית שמספיק לה טפח, וממילא אנחנו מחזירים לו אהבה, ותשובתנו בהושענא רבה היא מאהבה.

וחזרה בתשובה מאהבה גורמת שהעוונות נהפכות כזכויות, ואז יש לנו יתרה גדולה שנותנת לו אפשרות לפרוח ולהתקדם, שזו כשלעצמה גורמת לשמחה גדולה, וסיבה טובה לאדם להיות בשמחה.

וממילא מובן מדוע יום הכיפורים הוא היום הטוב ביותר, כי טוב לאדם שאין לו סבל של מינוס, אך שמחה אמיתית מגיע ביתרה בחשבון, בזכיה בפס, ולזה אנו זוכים רק בחג הסוכות, שבו אנו מתקרבים אל ה' מאהבה.

וממילא מובן מדוע התורה וחכמינו נתנו דגש כזה גדול על השמחה בחג הסוכות. עצם זה שהאדם זוכה להיכנס תחת כנפיו של בורא עולם, ומבעל חוב שיש לו מינוס נורא שמשתק לו את החיים, הוא יוצא להיות גביר עם עודף כלכלי שפתוח להשקעות, אין לך שמחה גדולה מזו.

תשובה לשאלה 2: הקב"ה כולו טוב ורק טוב, כמו שנאמר: "חֲפוּ מִקְתָּקִים וְכָלֹוּ מִמְּדִידִים" (שה"ש ה', ט"ז), אך זה טוב על בסיס קצת שונה, זה טוב מבסיס של קדושה ורוחניות, וכדי לזכות להתקרב

רואים אנו שחג הסוכות הוא החג שכל מהותו היא שמחה, ונדרש ממנו להיות בו הכי בשמחה, ואף יש בו מצווה ייחודית, שמחת בית השואבה, שזכתה שמבצעים אותה בשיא השמחה.

שאלה 1: למדנו שיום הכיפורים הוא היום-טוב הכי טוב שהיה לישראל. אם כך, היינו אמורים להיות בו הכי הרבה בשמחה. מדוע אנו רואים שלא נדרש מאיתנו להיות הכי הרבה בשמחה ביום כיפור, אלא דווקא בחג הסוכות? **ועוד:** מה כל כך מיוחד בחג הסוכות שנושא השמחה תופס בו ערך עליון הרבה יותר מכל חג אחר, עד שנהפך למהות של החג?

שאלה 2: אם עיקר מהות החג זה השמחה, מדוע נותנים לנו את מצוות הסוכה שהיא גורמת להיפך משמחה? הרי הבית הוא אזור הנוחות של האדם, וכל יציאה מאזור הנוחות היא פחות טובה ונוחה לאדם וגורמת לו אף לצער, כל שכן יציאה לסוכה שזה ממש תנאים נמוכים... **ועוד:** חכמים אומרים לנו שאם אנחנו מצטערים בסוכה אז אנחנו פטורים ממצוותה, זאת אומרת שמצד אחד מורידים לנו את התנאים הבסיסיים, ומצד שני דורשים מאיתנו להיות בשמחה במינון גבוה אף יותר מהרגיל, ויותר מהזמן שאנחנו עם תנאים מעולים. מה ההסבר? זה ממש "תרתי דסתרי", בבחינת "שבור את החבית ושמור את יינה".

שאלה 3: חכמינו אמרו שיש עניין גדול להתחיל לבנות את הסוכה מיד במוצאי יום כיפור, וע"ז קראו את הפסוק (תהילים פ"ד, ח'): "יִלְכּוּ מִחֵיל אֶל חֵיל" (רמ"א סי' תרכ"ד ס"ה), עד כדי כך שר' חיים פלאג'י זצ"ל כתב שיתחיל בבניית הסוכה עוד לפני שאוכל. (מועד לכל חי סי' י"ט אר"ק ק"י).

לכאורה אם רוצים שנתחיל מיד בצאת הצום עם מצווה ונלך מחיל אל חיל, לא חסר מצוות שאפשר להתחיל איתם. יש את מצוות תלמוד תורה שהיא כנגד כולם, יש את מצוות ארבעת המינים, ועוד. מדוע נבחרה דווקא מצוות הסוכה לכך? **ועוד:** אם מצווה זו כל כך חשובה, וחשוב שנתחיל דווקא בה, למה לא אמרו לנו להתחיל לבנות סוכה מיד אחרי ראש השנה?

הקדמה לתשובות

כתוב בגמרא: "אמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר: 'שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֶלְקֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בְּעֹנֶךָ'". הגמרא אומרת שריש לקיש למד מפסוק זה, שאם אדם ישוב בתשובה מעוונותיו מכל הלב, ותשובתו תגיע עד ה', אז העוונות יחשבו לו רק כמכשול שהיה בידו, זאת אומרת כשגגה, ולא כמי שעשה במזיד.

שואלת הגמרא: "והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכויות, שנאמר: 'וּבְשׁוּבָה רָשָׁע מִרְשָׁעוֹ וְצַדִּיק מִרְשָׁעוֹ יִצְדָּק' עֲלֵיהֶם הוּא יִחְיֶה'". ריש לקיש למד מפסוק זה, שרשע ששב בתשובה מעברותיו, הוא יחיה עליהם, הכוונה שהוא יחיה בזכותם, משום שהעברות שלו נהפכו לו לזכויות. אם כן, שואלת הגמרא, איך מובא בשם ריש לקיש שהעברות רק נעשות לו כשגגות?

מתרצת הגמרא: שתי המימרות אינן סותרות זו את זו, מכיון שמדובר במקרים שונים. במקרה שאמר ריש לקיש שהעברות נהפכות לו לשגגות, הוא דיבר על אדם שחזר בתשובה מיראה, ובמקרה שאמר שהעברות נהפכות לו לזכויות, מדובר על אדם שזכה לחזור בתשובה מאהבה. (יומא פו:)

בסיס הסוכה

כתוב במשנה: "סִכָּה... שְׁאֵין לָהּ שְׁלֹשׁ דְּפָנוֹת, פְּסוּלָה". והגמרא למדה שצריך שיהיו 2 דפנות כהלכתן, שזה אומר ברוחב 7 טפחים כל דופן, אך הדופן השלישית מספיק שתהיה אפילו טפח 1, ומעל זה שמים את הסכך, וכן נפסק להלכה. (סוכה ד: , שו"ע סי' תר"ל ס"ב)

לטוב הזה צריך קצת להתרחק מהחומרות ויותר לספוג קדושה ורוחניות.

ולזה אנו זוכים ביום הכיפורים. גם מתרחקים מהחומרות, וגם מקבלים קדושה גבוהה מאוד, אך כדי שזה ישמר אצלנו ולא יעלם ברגע, צריך לתת לזה קצת להידבק בנו, ואת זה עושים על ידי הישיבה בסוכה, שהיא ללא החומרות של העולם, ורק אז אנחנו יכולים להיכנס למחלקה של עבודת ה' מאהבה.

אך כידוע, אהבה לא באה ע"י כפיה, אהבה זה בשמחה ומהלב, ואם אתה לא שם אז אתה לא שם, ולכן אמרו חכמים: "מצטער פטור מן הסוכה", אדם שאוהב באמת, אין דבר שיפריע לו, והוא מוותר על הכל בשביל אהבתו, והאמת היא שהוא בכלל לא מרגיש שהוא מוותר על משהו מרוב שהוא משתוקק לדבוק באהבתו. אך אם אדם מרגיש מצטער, זה סימן שעוד לו הגיע למקום של אהבה, ולכן הוא פטור ושיתכבד וישב בבית.

תשובה לשאלה 3: ממילא מובן מדוע אמרו חכמינו שמיד בצאת יום הכיפורים יעסוק האדם דווקא במצוות סוכה, וזה "ילכו מחיל אל חיל", ולא אמרו זאת על שאר מצוות, משום שצריך לנצל את הרגע הנפלא הזו שהאדם בפסגת הרוחניות והקדושה להמשיך אותו לעולם המעשה על ידי בניית סוכה שהיא פסגת הרוחניות של העולם, ועל ידי האהבה שבסוכה נזכה להמשיך להתקדם ולחזור בתשובה מאהבה, וכך נזכה שהזדונויות יהפכו לנו לזכויות. וממילא מובן שמצוות סוכה היא המצווה שהכי מתאים לקיים מיד אחרי יום כיפור.

מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת

מסופר בגמרא על דין ודברים שיהיה לעתיד לבוא, בין אומות העולם לבין הקב"ה. נביא כאן חלק ממנו: דרש ר' חנינא בר פפא ואיתימא ר' שמלאי: לעתיד לבוא מביא הקב"ה ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר: כל מי שעסק בה יבא ויטול שכרו! מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא. אמר להם הקב"ה: אל תכנסו לפני בערבוביא, אלא תיכנסו כל אומה ואומה וסופריה.

מיד נכנסה לפניו מלכות רומי תחילה. אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבש"ע הרבה שווקים תיקננו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: שוטים שבעולם! כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם. וכן לכל אומה ואומה.

אומרים לפניו: רבש"ע, כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה? כמו שעשית לישראל, דכתיב: 'וַיִּתְּצֵבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר' (שמות י"ט, י"ז), ואמר רב דימי בר חמא, מלמד שכפה הקב"ה הר כגיגית על ישראל, ואמר להם: אם אתם מקבלין את התורה - מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם!

מיד אומר להם הקב"ה: הראשונות ישמיעונו. שבע מצות שקיבלתם, היכן קיימתם?

אמרו לפניו: רבש"ע, תנה לנו מראש ונעשנה, [פירוש: תן לנו את התורה עכשיו ונקיימה]. אמר להן הקב"ה: שוטים שבעולם! מי שטרם בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת? אלא אף על פי כן, מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה.

מיד כל אחד ואחד הולך ועושה סוכה בראש גגו, והקב"ה מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא.

שואלת הגמרא: הרי אין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו, ולמה כאן הקב"ה מכשיל אותם? **עונה הגמרא:** גם לעם ישראל קורה לפעמים שבחג הסוכות מאוד חם והם מצטערים, ומכיון שמצטער פטור מן הסוכה, הם יוצאים מהסוכה, אבל הם לא בועטים בסוכה כמו הגויים.

מיד הקב"ה יושב ומשחק עליהן, שנאמר: 'יושב בַּשָּׁמַיִם יִשְׁחַק אֶ-דָּנִי יִלְעַג לְמוֹ' (תהילים ב', ד'). אמר ר' יצחק: אין שחוק לפני הקב"ה אלא אותו היום בלבד. (ע"ז ב'-ג')

שאלה: אומות העולם ביקשו מהקב"ה שיתן להם את התורה וישמרו אותה, מדוע אם כן מסתפק ה' רק במצוה אחת? ועוד, מדוע בחר דווקא במצוות סוכה, וכי חסר עוד מצוות קלות?!

ועוד: אם הקב"ה כבר עשה לאומות העולם כאלה הקלות, מדוע הוציא חמה מנרתיקה והקשה עליהם?

ועוד: מדוע לאחר שאומות העולם התחננו להקב"ה שינסה אותם בקיום המצוות, אע"פ כן, לא רק שהם לא עמדו בקיום המצווה אלא גם בעטו בסוכה?

ועוד: מדוע הפעם הם לא באו בטענות על הקב"ה שהקשה עליהם והוציא את החמה, כמו שבאו בטענות לפני כן?

מִרְאָה מוֹל אֲמוֹת הָעוֹלָם

תשובה: נסביר את מהלך הדברים באופן שיענה על כל השאלות: אומות העולם טענו להקב"ה: 'מדוע לא כפית עלינו את התורה כמו שכפית על עם ישראל? אם היית כופה עלינו, גם אנחנו היינו מקבלים, תן לנו צ'אנס עכשיו, ותראה שאנחנו נִקְיָם אותה'.

ענה להם הקב"ה: 'עם ישראל מקיימים את המצוות לא בגלל שכפית אותם, אלא בגלל שהם אוהבים את התורה והמצוות, וזה שכפית אותם זה היה רק כדי לגרום להם שיעשו טעויות ויטעמו את טעם התורה והמצוות, אך לאחר שטעמו הם עושים את זה בשמחה ומאהבה ולא מכפיה כלל, וגם כשיש להם קשיים גדולים וייסורים, הם לא מוותרים על המצוות, אך אתם, אפילו 7 מצוות שקיבלתם אתם לא מקיימים'. וכדי להוכיח להם את זה, אמר להם הקב"ה שמספיק שיתן להם מצווה אחת קלה, את מצוות הסוכה, ונראה איך יעמדו בה עם קושי.

ובחר לתת להם דווקא את מצוות הסוכה, משום שמצוות הסוכה, כמו שראינו, היא סמל לרוחניות, וגם לאהבה שבינינו לבין הקב"ה, ומצווה זו מלמדת על עם ישראל שמקיימים את המצוות מאהבה. ולכן כשהוציא הקב"ה את החמה, והם בעטו, זה היה ההוכחה שהם לא שייכים בתורה ובמצוות, כי עם ישראל, גם אם צריכים לצאת, הם אף פעם לא בועטים, וגם כשסובלים וקשה להם, מרוב אהבתם לא מוכנים לוותר על התורה והמצוות.

ועל ידי זה גם הגויים עצמם הבינו את זה שהם לא בנויים לסבול בשביל רוחניות, אלא הם בנויים רק לתענוגות של החומר כאן ועכשיו, ולכן הם בעטו. הבעיטה לא באה לסמל שנאה למצוות הסוכה, אלא הבעיטה מסמלת את ההבנה שהם לא בנויים ומסוגלים לוותר על הגשמיות בשביל הרוחניות. (כמו שאמר לוט: "אי אפשי לא באברהם ולא באלוקו", אע"פ שגדל בבית אברהם וראה את האמת).

ובעומק של הדברים, הם הבינו שהם לא קרוצים מהחומר שעם ישראל קרוצים, אין להם את הקשר והדבקות לרוחניות, ולכן אין בכוחם לסבול את הקושי, בשונה מעם ישראל שיונקים את כוחם מהרוחניות, וזה נותן להם את הכוח לא לוותר על הרוחניות בעד שום פיתוי או קושי שבעולם.

סיפור: האהבה שפורצת בְּגִיָּא ההריגה!

מספר הרב מרדכי נויגרשל שליט"א, שבתקופת השואה עברו במחנה טְרוֹיִינְשְׁטַט בצ'כיה למעלה מ-140,000 יהודים (ע"פ נתונים רשמיים), ויצאו משם בחיים בסה"כ 4,000 ניצולים רשומים, שהם כ-4%, וביניהם הייתה אמא שלו ובני משפחתה.

פעם אחת הוא עשה מסע לצ'כיה ל-40 סטודנטים מאוניברסיטאות ברחבי הארץ, שלא היו שומרי תורה ומצוות, וערך סיור במחנה ההשמדה הזה. הם הגיעו למרתף שאותו הפכו

בקשתו, ואז שאל אותו: "זה עבור מצווה?". הוא השיב בחיוב, והשכן ענה: "אם כך אני מסכים", ומיד חתם לו.

ואז סיפר לו אותו שכן מבוגר: "אתה יודע, דודל, אני מקנא בך! אתה דתי, ושומר את חוקי האלוקים, ואני לא שומר ואפילו לא יודע מה צריך לשמור. גדלתי באירופה במשפחה שרחוקה מאוד מהדת, בני נשוי לגויה וגר בקצה העולם, ובתי לא התחתנה".

אמר לו ר' דוד: "אף פעם לא מאוחר! אפשר להתחיל גם עכשיו ללמוד", והציע ללמד אותו משהו, ולכן הלך לביתו והביא סידור, והסביר לו על מצוות קריאת שמע שאומרים אותה פעמיים ביום, ובזמן שאומרים אנחנו מכוונים שאנחנו אוהבים את ה' ושהוא אוהב אותנו, ואמר לו שהסידור יישאר אצלו במתנה.

לאחר כשבועיים, סמוך לשעה 6 בבוקר, דופקים בדלת. הוא פתח את הדלת ורואה את אשתו של השכן המבוגר. הוא שאל אותה בבהלה: "אפשר לעזור במשהו?", והיא עונה לו: "כבר לא...". היא סיפרה לו שבלילה בעלה נפטר, והיא זוכרת שהוא דיבר איתו על הדת, לכן היא רוצה שהוא יסדר את טקס ההלוויה כמו שצריך.

הוא היה בהלם, ושאל אותה: "איך זה קרה?", והיא סיפרה לו: "באותו לילה שבאת אליו להחתים אותו, באמצע הלילה הוא איבד את ההכרה, ולקחנו אותו לבית החולים 'קפלן', והוא היה שם שבועיים, עד שבלילה האחרון הוא נפטר".

הוא שאל אותה: "שמת לב אם הוא הספיק לקרוא קריאת שמע אחרי שהבאתי לו את הסידור והסברתי לו על כך?", והיא ענתה לו: "הוא לא קרא קריאת שמע, הוא בכה קריאת שמע!".

בהלווייה הספיד אותו ר' דוד ואמר: "תראו מה זה נשמה של יהודי שמתעוררת ומוכנה לחתום לשכן על מרפסת שיפריע לה, והעיקר בשביל מצווה, ואחרי זה נגזרת עוד מצווה שהוא מספר שכואב לו שלא זכה לשמור תורה ומצוות, ואז זוכה לקרוא קריאת שמע בפעם הראשונה והאחרונה בחייו בדמעות מאהבה לה, וכך נפטר מן העולם, ועל זה אמרו חכמים: 'יש קוֹנֶה עוֹלָמוֹ בְּשֶׁעָה אַחֶת'". (ומתוך האור סוכות עמ' שס"ז)

סיפור: המחיר היקר ששולם על המצווה!

מסופר על הגאון מווילנא, שהיה מקפיד במיוחד לברך על אתרוג מהודר בחג הסוכות. שנה אחת לא נמצא אתרוג מהודר בכל האזור, ושליחים יצאו למקום רחוק בכדי להשיג לרב אתרוג מהודר בכל מחיר. לאחר מאמצים מרובים מצאו אתרוג מהודר וראוי, אך מששמע סוחר האתרוגים שהאתרוג מיועד עבור הגר"א, אמר: "אני מוכן למכור לכם את האתרוג בתנאי אחד: שכל השכר בעוה"ב של המצווה של הגר"א, יזקף לזכותי!".

בלית ברירה, השליחים הסכימו לתנאי ולקחו את האתרוג, אך חששו שהגר"א יצטער על הדבר, ואולי אף יגיד להם להחזיר את האתרוג.

בחשש כבד הגיעו השליחים לרב והציגו בפניו את התנאי. כששמע הרב על התנאי, הוא התמלא בשמחה ואמר: "כל ימי הייתי מצטער, מתי אוכל לקיים לפחות מצווה אחת כתיקונה, שלא על מנת לקבל פרס. וכעת הזמין לי הקב"ה מצווה יקרה כזו, שאני יכול לקיים את המצווה בשלימות, שלא על מנת לקבל פרס. ועל כך ראוי שארקוד משמחה". (הגאון החסיד מוילנא עמ' מ"ד)

רואים אנו כאן את החומר ממנו עשוי היהודי, מְשֻׁמָּה שמלאה באהבת ה', וקשורה אליו בעבותות של אהבה, ומוכנה למסור את עצמה כדי לקיים את המצווה בשלימות, וגם אם היא הייתה עטופה בשנות ריחוק וגלות, ברגע אחד הניצוץ יכול לבעור ולהגיע עד לב השמים.

ומזה נלמד שאהבת ה' אינה רחוקה מאוד מהשגתנו, אלא היא טבועה בנו, ועם קצת התעוררות נרגיש אותה, ונזכה לחזור בתשובה מאהבה, ועוונותינו יהפכו לנו כזכויות. פתקא טבא!

יושבי המחנה לבית כנסת מחתרתי, ואע"פ שרוב היהודים שהגיעו למחנה לא היו שומרי תורה ומצוות, בכל זאת הם לא ויתרו על בית כנסת, והקימו אותו תוך סיכון חיים ממש אם יתגלו.

והם אף עיטרו את קירות בית הכנסת בציורים אמנותיים בפסוקים שנכתבו במומחיות ציורית, כגון "אֶשְׁכֶּחַךְ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי" ועוד. ציטוט נוסף שהיה כתוב הוא מתוך התחנון של האשכנזים לשני וחמישי: "וּבְכָל זֹאת שְׁמַךְ לֹא שָׁכַחְנוּ, נָא אֵל תִּשְׁכַּחְנוּ".

והסביר הרב שכוונתם הייתה: "בְּכָל זֹאת", אפילו שאנחנו כאן בגיא צלמוות, בתוך הסבל הנורא שלא נתפס בדעת, גם בכל התופת הזו, 'שְׁמַךְ לֹא שָׁכַחְנוּ'. (דורש טוב עמ' ש"ב)

זה יהודי. אהבת ה' היא בעומק ליבו, והרבה פעמים היא מכוסה בשכבות ע"ג שכבות, אך אין דבר בעולם שיכול לנתק את האהבה הזו מהלב, וברגע אחד היא יכולה לפרוץ בצורה הגבוהה ביותר.

סיפור: 3 מינים ו-100 מכות!

הרב צבי הירש מייזליש זצ"ל היה ניצול שואה, וכך סיפר: כשהיינו במחנה אושוויץ, היה בלתי אפשרי לקיים כל מצווה שנראית לעין, משום שהנאצים היו עלולים לרצוח את כל מי שיתפסו מקיים מצווה.

לכן אפשר לתאר כמה היה קשה וכרוך במסירות נפש קיום מצוות נטילת לולב ואתרוג בחג הסוכות. ראשית, הקושי הוא להשיג את ארבעת המינים בתנאים שהיו, ושנית היה קשה לקיים את המצווה מבלי להיתפס.

ברוך ה' עלה בידי להשיג פעם לפני חג הסוכות אתרוג ולולב ישן מלפני שנה, שהביאו איתם יְהוּדֵי לודז' שהובלו אז למחנה אושוויץ, וכך יצא שהיו לי ביד שלושה מינים: אתרוג, לולב, וגם ערבות שלקטתי ליד הנהר שעבר על יד המחנה. ואת שלושת המינים העברתי בסתר לעוד יהודים כדי שיוכלו לקיים מצוות נטילת לולב, והיינו מאוד שמחים שבמצבם העגום יכולים לקיים לפחות מצוות לולב, בחירוף נפש וגבורה עילאית. (לפי דעות מסוימות, שמקיימים מצווה גם בנטילת חלק מהמינים).

וכן עלה בידי לקיים מצוות סוכה, היות שבפינה אחת עבדו כמה יהודים בהתקנת מיטות וספסלים, וביקשתי מהם כמה נסרים, וחיברתי אותם ביחד, וכיסיתי אותם עם קצת סכך, וכך בניתי סוכה עבורנו.

והישיבה בסוכה הייתה כרוכה בסכנת נפשות, כיון שהחיילים עברו במקום הזה בכל שעות היום כדי להשגיח על העבודה, ואם היו מוצאים מישהו יושב בסוכה בשעת העבודה, היו מכים אותו מכות רצח.

ופעם אחת תפסו את בני זלמן לייב, בזמן שאכל כזית בסוכה, והוא קיבל מכות חזקות בראשו ובגופו, ובנס נשאר בחיים. (מקדשי השם, שער מחמדים אר')

סיפור: האהבה שצפה מעמקי הלב

סיפור הרב שלמה לווינשטיין שליט"א סיפור על יהודי בשם ר' דוד ויסנשטרן מהעיר רחובות, שמשפחתו גְּדָלָה ולא היה לו מקום בבית לסוכה, ולכן רצה לבנות מרפסת של 20 מ"ר.

הוא גר בבניין עם 18 משפחות, וכדי להוציא מרפסת צריך אישור מכל השכנים, אך הוא חשש מאוד שלא יסכימו, מכיון שרובם היו לא דתיים, ולמה שיסכימו שיבנה מרפסת שחורגת מקו הבניין? ... אך בלית ברירה החליט לנסות ולבקש מהם.

הוא התחיל את הסבב, וברוך ה' הצטבר אצלו חתימה ועוד חתימה, עד שהגיע לשכן מבוגר, שהוא מאוד חשש אם יסכים, משום שלא היה לו קשר איתו, וגם המרפסת הייתה אמורה להפריע לו קצת. השכן פתח את הדלת והכניסו פנימה, שמע את